

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 stycznia 2022 r. w Warszawie

sprawy W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania W. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 13 listopada 2019 r. znak (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje W. S. emeryturę wraz z rekompensatą od dnia 1 grudnia 2017 r.,
2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie,
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz W. S. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

W. S. w dniu 30 grudnia 2019r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 13 listopada 2019r., znak: (...), odmawiającej przyznania emerytury wraz z rekompensatą. Zarzucił zaskarżonej decyzji naruszenie prawa materialnego – art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych oraz § 2 ust. 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji wadliwe zastosowanie poprzez niezakwalifikowanie pracy wykonywanej przez W. S. jako pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ze względu na sposób jej udokumentowania, podczas gdy ubezpieczony przedstawił świadectwa pracy, z których wynika w jakim okresie pracował w szczególnych warunkach. Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez przyznanie mu świadczenia emerytalnego z rekompensatą od dnia 30 sierpnia 2011r. oraz zwrot bezzasadnie nadpłaconych składek ZUS wpłacanych po ukończeniu 60. roku życia, tj. po 30 sierpnia 2011r., ewentualnie o uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, a ponadto o zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego na podstawie faktury dostarczonej pod koniec postępowania i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

W uzasadnieniu odwołania W. S. wskazał, że w okresie od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. wykonywał zawód zegarmistrza w Spółdzielni Pracy (...), (...) w W.. Praca w tym zawodzie odpowiada pracy w warunkach szczególnych, określonej w wykazie A, dział XIV pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W ocenie ubezpieczonego oznacza to, że posiada wymagany w ustawie staż pracy w warunkach szczególnych i tym samym spełnia przesłanki do przyznania prawa do emerytury z rekompensatą, do czego wymagane jest minimum 15 lat pracy w warunkach szczególnych. (odwołanie z dnia 20 grudnia 2019r., k. 3-6 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania, a uzasadniając swe stanowisko zacytował art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 1924), zgodnie z którym rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Ponadto organ rentowy wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy pracy, o których mowa wyżej, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach (...) lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 rozporządzenia). Organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie udokumentował piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie przedstawił bowiem świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres zatrudnienia w (...) Spółdzielni Pracy (...) od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r., zaś złożone przez niego świadectwo pracy z 30 września 1990r. nie zawiera adnotacji o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach (odpowiedź na odwołanie z dnia 21 stycznia 2020r., k. 21-22 a.s.).

Na rozprawie w dniu 13 stycznia 2022r. pełnomocnik W. S. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do emerytury wraz z rekompensatą, nie popierając odwołania w części dotyczącej zwrotu bezzasadnie nadpłaconych składek ZUS wpłacanych po ukończeniu 60. roku życia, tj. po 30 sierpnia 2011r. (protokół rozprawy z dnia 13 stycznia 2022r. wraz z nagraniem, k. 178 i 180 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. S., ur. (...), z zawodu jest zegarmistrzem. Naukę zawodu pobierał w okresie od 1 grudnia 1968r. do 30 listopada 1971r. w Warsztacie (...) R. R. prowadzącego działalność gospodarczą przy ul. (...) w P. (zaświadczenie, k. 12 akt ZUS; świadectwo o pracy z 9 lutego 2018r., k. 32 akt ZUS).

Od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku zegarmistrza w Spółdzielni Pracy (...), (...) w W., w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywał pracę w lokalu przy ul. (...), a w późniejszym okresie przy ul. (...). Praca odbywała się godzinach od 11:00 do 19:00. W. S. zajmował się naprawą zegarków naręcznych, elektronicznych, wymianą części, np. wskazówek, pasków, bransoletek, tarcz. Do wykonania napraw ubezpieczony wykorzystywał pęsetę, lupy powiększające nawet czterokrotnie, niekiedy mikroskop (zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, k. 14-16 akt ZUS; zeznania świadków: H. T., k. 73-74 a.s., W. P., k. 74-75 a.s.; zeznania ubezpieczonego, k. 107-108 a.s.).

W dniu 30 września 1990r. ubezpieczonemu wydano świadectwo pracy (świadectwo pracy – nienumerowane karty akt ZUS). W 1992r. Spółdzielnia Pracy (...), (...) w W. została zlikwidowana, a dokumenty Spółdzielni przechowywała (...) Spółdzielnia Pracy (...), która w dniu 9 sierpnia 2012r. wydała ubezpieczonemu zaświadczenie potwierdzające, że w okresie od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. był zatrudniony w Spółdzielni Pracy (...), (...) w W. w pełnym wymiarze czasu pracy, nie przebywał na urlopie bezpłatnym, a w okresie od 26 kwietnia 1973r. do 9 kwietnia 1975r. odbywał służbę wojskową (zaświadczenie, k. 27 akt ZUS).

W. S. od 1 grudnia 2017r. pobiera emeryturę. Decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w przedmiocie przyznania prawa do tego świadczenia zostały wydane w dniu 22 grudnia 2017r., znak: (...), w dniu 27 listopada 2018r., znak: (...) oraz w dniu 11 grudnia 2018r., znak: (...) (decyzja z 22 grudnia 2017r., k. 21 akt ZUS; decyzja z 27 listopada 2018r., k. 48 akt ZUS; decyzja z 11 grudnia 2018r., k. 50 akt ZUS).

W. S. zaskarżył decyzję z dnia 11 grudnia 2018r., a w odwołaniu zawarł wnioski o przyznanie prawa do rekompensaty. Wyrokiem z 26 czerwca 2019r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie, wydanym w sprawie o sygn. akt VII U 380/19, oddalił odwołanie W. S., a wnioski o przyznanie prawa do rekompensaty przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga z 26 czerwca 2019r., k. 25 akt o sygn. VII U 380/19).

Po rozpoznaniu powyższego wniosku organ rentowy w dniu 13 listopada 2019r. wydał decyzję znak: (...), w której odmówił przyznania W. S. emerytury z rekompensatą, ponieważ ubezpieczony nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS w wymiarze co najmniej 15 lat (decyzja z 13 listopada 2019r. – nienumerowane karty akt ZUS).

W. S. złożył odwołanie od decyzji z 13 listopada 2019r., a Sąd w toku postępowania, postanowieniem z 15 września 2021r., dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy celem ustalenia, czy ubezpieczony w okresie od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. w Spółdzielni Pracy (...), (...) wykonywał pracę w warunkach szczególnych bądź w szczególnym charakterze, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. 1983r. Nr 8, poz. 43), w szczególności wymienioną w punkcie 5 Dział XIV Wykaz A (postanowienie z 15 września 2021r., k. 137 a.s.).

Biegły sądowy mgr inż. K. T. w opinii z 29 listopada 2021r. wskazał, że praca zegarmistrza wiąże się z zagrożeniem zapaleniem spojówek lub osłabieniem wzroku, z uwagi na wielogodzinne wyťažanie wzroku. Wynika to ze specyfiki pracy zegarmistrza, którego zadania polegają m.in. na ustalaniu przyczyn awarii, wykonywaniu i naprawianiu małych, a nawet miniaturowych mechanizmów zegarowych. Z tego względu biegły ocenił, że praca W. S. w spornym okresie na stanowisku zegarmistrza była pracą w warunkach szczególnych, określoną w punkcie 5, Dział XIV, Wykaz A rozporządzenia z 7 lutego 1983r., a dodatkowo w Biuletynie (...) Związku (...) z 30 czerwca 1983r.: Dział XIV, punkt 5 - prace różne szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia – w kartografii, montażu mikroelementów, wymagającego posługiwania się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, poz. 6 – zegarmistrz (opinia biegłego K. T., k. 143-156 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych dokumentów, zeznań świadków i ubezpieczonego oraz w oparciu o opinię biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy – K. T.

Dokumentom w pełni należało dać wiarę, tym bardziej że strony sporu ich nie kwestionowały. Również zeznania świadków H. T. oraz W. P. zostały ocenione jako wiarygodne. Świadkowie znali ubezpieczonego, przez wiele lat pracowali z nim w tym samym zakładzie pracy i na tych samych stanowiskach co on, wobec czego znali specyfikę wykonywanej pracy na stanowisku zegarmistrza oraz rodzaj czynności, jakie realizował ubezpieczony. Poza tym treść zeznań świadków i ubezpieczonego jest spójna, także z dokumentami. W związku z tym zarówno zeznania H. T. i W. P., jak i zeznania W. S. Sąd ocenił jako zasługujące na wiarę.

Opinia biegłego sądowego K. T. została oceniona jako rzetelna, gdyż została wyczerpująco i przekonująco uzasadniona. Zauważyć należy, że strony nie zgłaszały zastrzeżeń do treści opinii. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ustosunkowując się do niej, wskazał jedynie, że w dalszym ciągu nie znajduje podstaw do uznania pracy W. S. w spornym okresie za pracę w warunkach szczególnych, ponieważ zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 27 maja 1985r. (III UZP 5/85) ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych w oparciu o inne dowody niż wskazane w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. dopuszczalne jest jedynie w postępowaniu odwoławczym. Przy tym nie wniósł zastrzeżeń

do opinii biegłego sądowego, podobnie jak ubezpieczony (pismo procesowe organu rentowego z 22 grudnia 2021r., k. 171-172 a.s.; pismo procesowe ubezpieczonego z 14 grudnia 2021r., k. 165 a.s.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie W. S. podlegało uwzględnieniu.

Regulacja dotycząca rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się W. S., została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018r., poz. 1924). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób jej obliczenia określają art. 21 – 23 zamieszczone w Rozdziale III „Rekompensata”. Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz, że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej, 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro jednak, zgodnie z art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na pracę w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 maja 2017r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 września 2017r., III AUa 529/16).

Jeśli chodzi o wskazane wyżej przesłanki pozytywne nabycia prawa do rekompensaty, to analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948r., które przed 1 stycznia 2009r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednocześnie rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nawet jeśli tego prawa nie zrealizowała. Per analogiam prawa do rekompensaty nie ma osoba, która nie przeszła na emeryturę wcześniejszą mimo spełnienia warunków.

W rozpatrywanej sprawie organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wskazał, że do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono ubezpieczonemu okresu zatrudnienia od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. w Spółdzielni Pracy (...), (...) w W., ponieważ nie zostało złożone świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, zaś świadectwo pracy nie zawiera wzmianki o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych.

Odnosząc się do wskazanej okoliczności braku świadectwa pracy w szczególnych warunkach, na jaką powołał się Zakład, należy podnieść, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2001 roku, II UKN 598/00). Świadectwo pracy w warunkach szczególnych jest jednak dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c. i nie stanowi dowodu tego co zostało w nim odnotowane. Taki walor mają wyłącznie dokumenty urzędowe, do których w myśl stosowanego a contrario art. 244 § 1 k.p.c. nie zalicza się świadectwa pracy, skoro nie zostało sporządzone przez organy władzy publicznej ani inne organy państwowe (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 17 grudnia 2013r., III AUa 783/13, Lex nr 1409118). Poza tym w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma takich ograniczeń dowodowych jak w postępowaniu przez Zakładem i wnioskodawca nie tylko świadectwem pracy w warunkach szczególnych może wykazać, że faktycznie pracował w warunkach szczególnych. W tym celu może przedstawić również i inne dowody. Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 4 listopada 2008 roku (III AUa 3113/08, Lex nr 552003) „Świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W sytuacji, kiedy brak wymaganego świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę, Sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia, czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach nr 1 lub 2 do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.” Takie też postępowanie należy prowadzić, kiedy organ rentowy zakwestionuje fakty wskazane w tego rodzaju świadectwie (wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2009r., I UK 77/09, Lex nr 558288). Jeśli chodzi natomiast o zajmowane przez wnioskodawcę stanowiska, to podkreślić trzeba, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzanej mu pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2014r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

Uwzględniając zaprezentowane poglądy i przepisy, Sąd – ustalając, czy W. S. wykonywał prace w warunkach szczególnych od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. w Spółdzielni Pracy (...), (...) w W. – przesłuchał zawnioskowanych świadków oraz ubezpieczonego i dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy .

Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę zegarmistrza, polegającą na ustalaniu przyczyn awarii i wykonywaniu napraw, m.in. poprzez wymianę elementów mechanizmu, pasków, renowację tarcz, do czego wykorzystywał narzędzia, m.in. pęsetę, lupy czy mikroskop. Potwierdzeniem, że opisywana przez świadków i ubezpieczonego praca realizowana w Spółdzielni Pracy (...), (...) była pracą w warunkach szczególnych, jest wspomniana opinia biegłego sądowego z zakresu bhp, który analizował czynności W. S. w spornym okresie i ostatecznie wskazał, że w okresie od 1 marca 1973r. do 30 września 1990r. ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) oraz w uchwale nr 80 Zarządu Centralnego Związku (...) z 30 czerwca 1983r. Biegły dokonał przy tym dokładnej analizy czynności W. S., a także uwzględnił uciążliwości występujące w miejscu pracy ubezpieczonego. Dodatkowo dokładnie przeanalizował przepisy mające wpływ na udzielenie odpowiedzi na pytanie postawione przez Sąd i z tego względu jego wnioski końcowe zostały zaaprobowane.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy ocenił, że ubezpieczony spełnił przesłanki pozytywne, by uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, bowiem łącznie legitymuje się dłuższym niż 15 letni okresem pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednocześnie nie zaistniały te przesłanki negatywne, które wykluczyłyby możliwość przyznania mu świadczenia. Ubezpieczony nie uzyskał bowiem prawa do emerytury pomostowej ani do emerytury wcześniejszej.

Sąd do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych zaliczył W. S. również okres od 26 kwietnia 1973r. do 9 kwietnia 1975r., kiedy ubezpieczony odbywał służbę wojskową. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, okres zasadniczej służby wojskowej, odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm.), jeżeli pracownik w ustawowym terminie 30 dni zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia (por. Wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2006r., III UK 5/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 108). Stanowisko takie znalazło potwierdzenie również w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2013r., wydanej w sprawie II UZP 6/13, zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974r.) zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu – do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2013r., II UZP 6/13, OSNP 2014, nr 3, poz. 42.).

Z dostępnego orzecznictwa wynika, że sądy na podstawie wspomnianej uchwały uwzględniają okresy służby wojskowej również w sprawach, w których przedmiot sporu wyznacza prawo do przeliczenia wysokości emerytury wraz z rekompensatą. Art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wprost odwołuje się do pojęcia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, a jednocześnie w świetle cytowanej uchwały Sądu Najwyższego nie ma wątpliwości, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu do okresu pracy w szczególnych warunkach (wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 października 2015r., III AUa 826/15, z dnia 31 marca 2016r., III AUa 1899/15 i z dnia 12 czerwca 2019r., III AUa 135/19 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 listopada 2016r., III AUa 2183/15). Ponadto sam Sąd Najwyższy rozwiął wątpliwości w postanowieniu z dnia 5 listopada 2020r., sygn. akt II UK 407/19, w którym odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Z uzasadnienia orzeczenia należy wysnuć wniosek, że okresy służby wojskowej trzeba uwzględniać również w sprawach o możliwość nabycia prawa do rekompensaty.

Uwzględniając powyższe, zdaniem Sądu, w przedmiotowej sprawie należało uwzględnić W. S. do okresu pracy w warunkach szczególnych czas odbywania służby wojskowej, ponieważ ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnym przed rozpoczęciem służby wojskowej (pracował jako zegarmistrz) oraz powrócił na dotychczasowe stanowisko pracy w przeciągu 30 dni od zakończenia służby wojskowej.

Podsumowując, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury wraz z rekompensatą z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych.

Z uwagi na treść art. 23 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę, Sąd przyznał W. S. emeryturę z rekompensatą od dnia 1 grudnia 2017r. i oddalił odwołanie w pozostałym zakresie. Rekompensata nie przysługuje bowiem wcześniej niż od daty przyznania emerytury, a poza tym nie występuje samodzielna sprawa o rekompensatę, jako że uprawnienie otwiera się dopiero z nabyciem emerytury. Wówczas ocenia się prawo do zwiększenia emerytury z tytułu rekompensaty, a nie odwrotnie, czyli że nie można toczyć sporu sądowego o rekompensatę, gdy ubezpieczony nie nabywa jeszcze emerytury

(por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2020r., II UK 31/19, LEX nr 3077099). W związku z tym, że W. S. złożył pierwszy wniosek o przyznanie emerytury w dniu 13 grudnia 2017r., a w decyzji z 22 grudnia 2017r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. przyznał mu prawo do świadczenia od 1 grudnia 2017r., to Sąd nie znalazł podstaw do przyznania ubezpieczonemu emerytury z rekompensatą począwszy od 30 sierpnia 2011r.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c. Drugi z wymienionych przepisów wskazuje, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. W przedmiotowej sprawie ubezpieczony wygrał spór w zasadniczej części, przegrywając w niewielkim tylko zakresie, w którym Sąd uznał, iż nie ma podstaw, aby emeryturę z rekompensatą przyznać od roku 2011. W takiej sytuacji, w której co do zasady ubezpieczony miał rację, a jego odwołanie zostało oddalone tylko w małym stopniu, zachodziły podstawy do zastosowania art. 100 k.p.c. i włożenia na organ rentowy obowiązku zwrotu W. S. wszystkich kosztów, przy czym wśród tych kosztów Sąd uwzględnił jedynie koszty zastępstwa procesowego, których wysokość została ustalona na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r. poz. 1800). Nie została zaś uwzględniona opłata skarbowa od pełnomocnictwa, o której zwrot wnioskował pełnomocnik ubezpieczonego, gdyż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku uiszczania tego rodzaju opłaty (art. 2 ust. 1 pkt 1b) ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej). To z kolei oznacza, że opłata skarbową, jeśli została uiszczona, nie jest kosztem niezbędnym do celowego dochodzenia praw i celowej obrony strony, a takie tylko koszty, zgodnie z art. 98 k.p.c., podlegają zwrotowi przez przegrywającego spór przeciwnika procesowego.